
Akut Pankreatit

Doç. Dr. Şule Akköse Aydın
U.Ü.T.F Acil Tıp AD
ATOK-2012

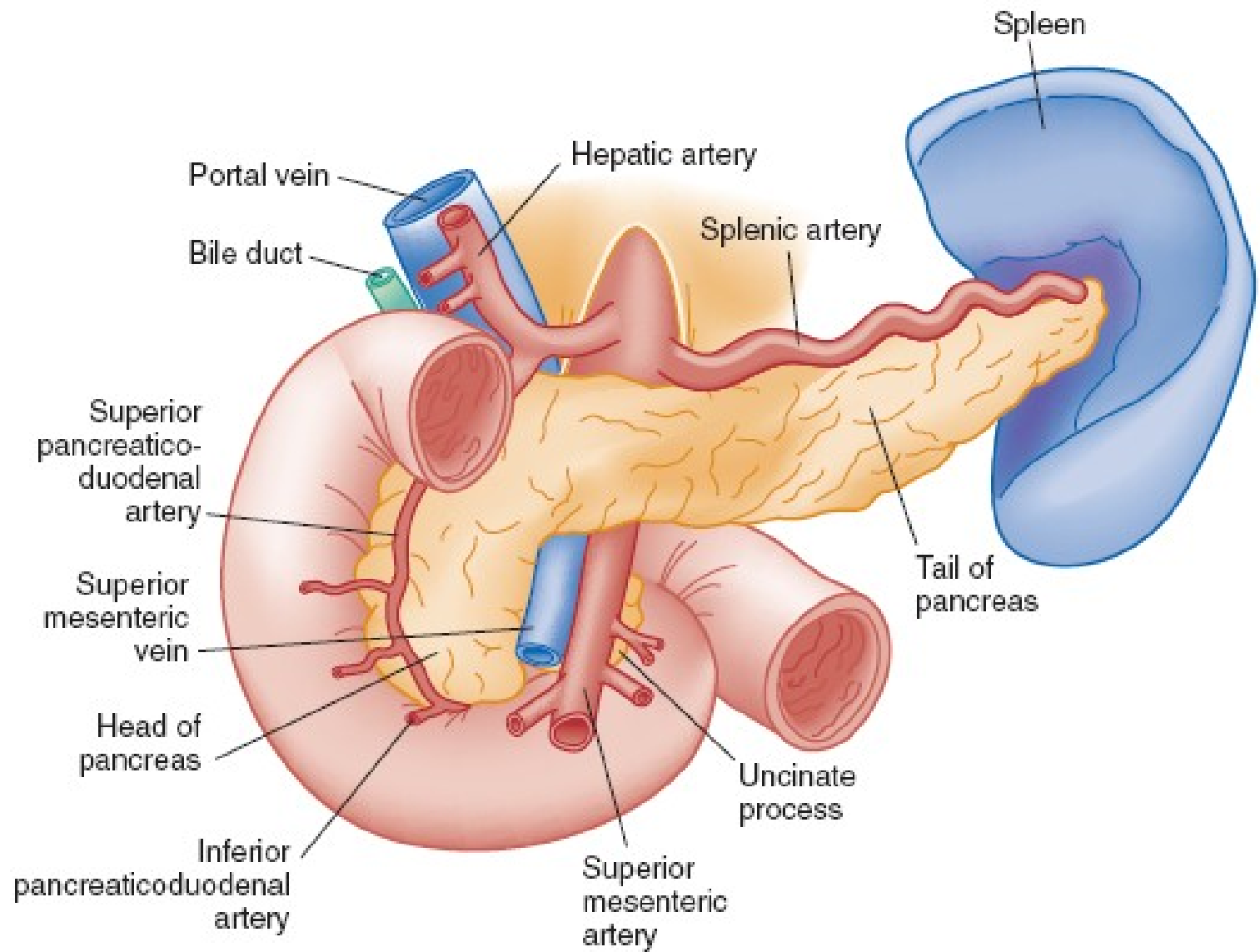
Sunum Planı

- Anatomi ve fonksiyonlar
  - Tanım
  - Epidemiyoloji
  - Patofizyoloji
  - Etyoloji
  - Klinik
  - Tanı
  - Ayırıcı tanı
  - Tedavi
-

Anatomi ve fonksiyonlar

- L1- L2 seviyesi, retroperitoneal yerleşim
  - Duodenum, vena cava inferior, vena porta, aort, sol vena renalis ve sol surrenal bez ile komşu
-

Anatomi ve fonksiyonlar

- **Endokrin fonksiyonlar**

- **İnsülin**
- **Glukagon**
- **Somatostatin**

- **Ekzokrin fonksiyonlar**

- **Tripsinojen**
- **Kemotripsinojen**
- **Karboksipeptidaz**
- **Elastaz**
- **Lipaz**
- **Amilaz**
- **Maltaz**
- **Laktaz**
- **Sükaraz**

Anatomi ve fonksiyonlar

- Sekretin
- Kolesistokinin
- VIP
- Gastrin
- Glukagon
- Vagal uyarı

pankreas salgısını stimüle eder

Anatomi ve fonksiyonlar

- Somatostatin
- Glukagon
- Kalsitonin
- Antikolinergik ilaçlar

pankreas salgısını inhibe eder

Tanım

- Pankreasın komşu organlar ve uzak sistemleri de etkileyebilen akut inflamasyonu
-

Tanım

- Ödemden nekroza kadar farklı şiddette patolojik değişiklikler ile seyredebilir
  - Fibrozis sonucu irreversibl endokrin ve ekzokrin fonksiyon bozukluğu ile sonlanabilir
-

Epidemiyoloji

- Akut pankreatit görülme sıklığı popülasyonlara göre değişir
  - 100.000'de 40 - 1000'de 5
  - > 50 yaş kadınlar (safra taşları)
  - 35 – 45 yaş arası erkekler (alkol)
-

Patofizyoloji

Çeşitli nedenlerle pankreatik kanallar tıkanır

Kanal içi basıncın artar

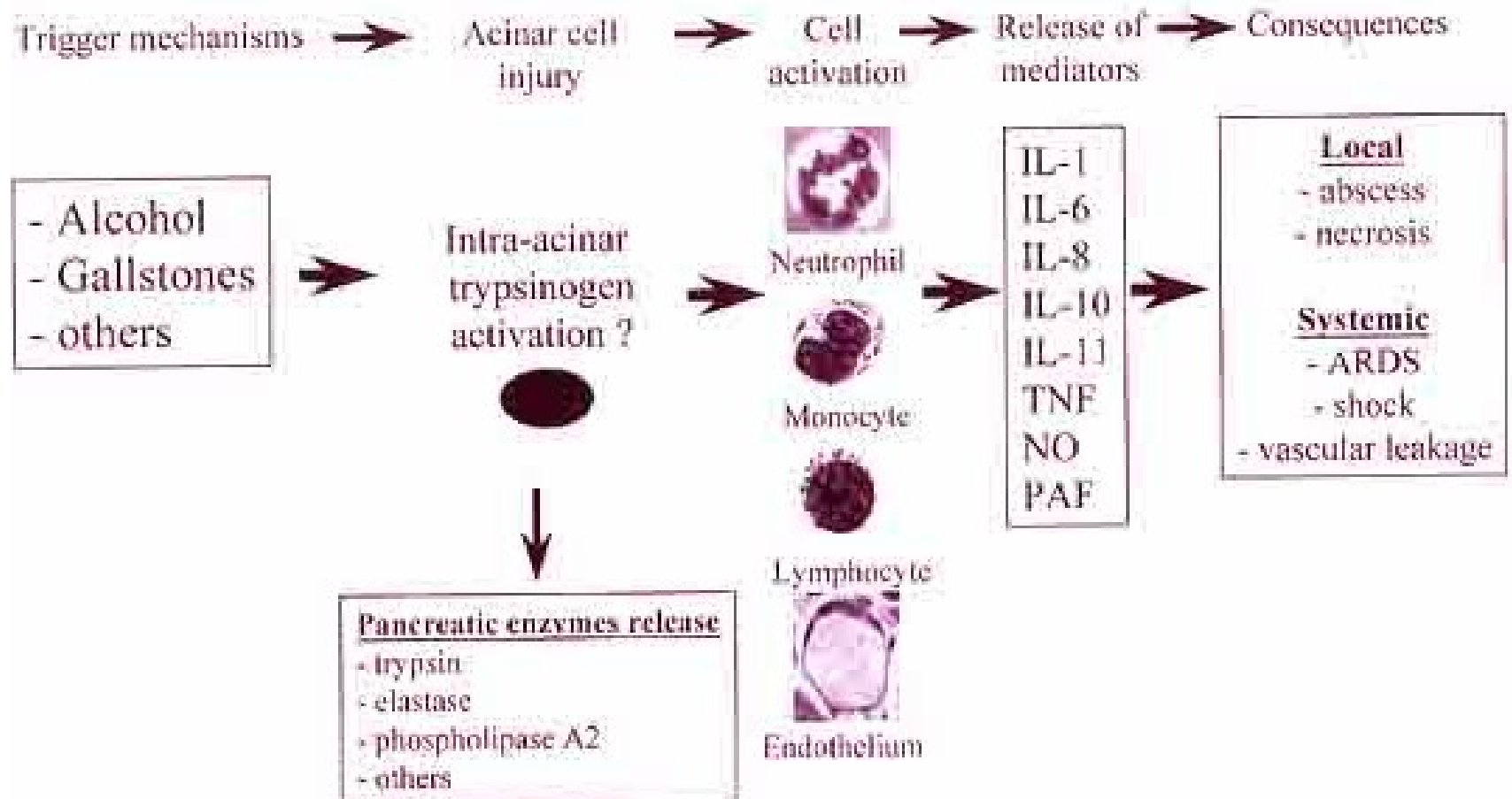

Asiniler parçalanma ve adacık harabiyeti

Pankreatik enzimler ortama dökülür

Patofizyoloji

Patofizyoloji – Sistemik Etkiler

- SIRS, ARDS, DIC
  - Myokard depresyonu
  - Solunum yetmezliği
  - Hipovolemi
  - Renal yetmezlik
  - Hipokalsemi
  - İnsülin/glukagon met. bozukluk
  - Toksik psikoz
-

BOX 89-1 ETIOLOGY OF PANCREATITIS**Toxic**

Alcohol, methanol
Drugs
Scorpion bites (In Trinidad)

Metabolic

Hypercalcemia (often from hyperparathyroid)
Hyperlipidemia and hypertriglyceridemia (triglyceride levels >1000 mg/dL)

Obstructive

Biliary tract disease
Ampullary tumors
Pancreas divisum with obstruction of the accessory duct
Periampullary duodenal diverticula
ERCP and postpancreatography
Pancreatic neuroendocrine tumors
Pancreatic carcinoma
Sphincter of Oddi fibrosis, stricture, tumor, or hypertension

Infectious**Viral**

Adenovirus
Coxsackievirus
CMV
EBV
Echovirus
Hepatitis A, B, C viruses
HIV
Varicella
Rubella

Cryptococcus
Cryptosporidium
Dysentery
MAI
Mumps
Mycobacterium TB
Mycoplasma species
Legionella species
Leptospirosis
Salmonella typhimurium
Scarlet fever
Streptococcal food poisoning
Toxoplasma infection
Tuberculosis
Ascariasis

Other Causative Disorders/Conditions

Diabetic mellitus, DKA
Crohn's disease
Cystic fibrosis
Emboli (atherosclerotic)
Hemochromatosis
Hereditary pancreatitis
Hypothermia
Vasculitis
Lupus
Polyarteritis nodosa, malignant hypertension
Ischemia from hypoperfusion
Perforated ulcer
Postoperative

Definite

Acetaminophen
Azathioprine
Cimetidine
Cisplatin
Corticosteroids
Didanosine
Erythromycin
Estrogens
Ethyl alcohol
Furosemide
L-Asparaginase
Mercaptopurine
Metronidazole
Methyldopa
Nitrofurantoin
Octreotide
Organophosphates
Pentamidine
Ranitidine
Tetracycline
Salicylates
Sulfonamides, trimethoprim-
sulfamethoxazole, sulfasalazine
Sulindac
Valproic acid

Possible

Bumetanide
Carbamazepine
Chlorthalidone
Clonidine
Colchicine
Cyclosporine
Cytarabine
Diazoxide
Enalapril
Ergotamine
Ethacrynic acid
Indomethacin
Isoniazid
Isotretinoin
Mefenamic acid
Opiates
Phenformin
Piroxicam
Procainamide
Rifampin
Thiazides

Klinik

- Epigastriumdan başlayan ve her iki böğürden bele doğru yayılan ağrı

(kapsül gerilmesi ve kanal basıncının artışına bağlı

periton arka duvarı irrite olur ve kuşak tarzında ağrı)

Klinik

- Hasta sırt üstü yattığında ağrı artar
  - Pankreatik bölgede enzim ve eksüda birikimine bağlı diafragma irritasyonu ve omuza yayılan ağrı
-

Klinik

- % 90 olguda bulantı, kusma
  - Hasta kusma ile rahatlamaz
  - Diafragma irritasyonu sonucu hıçkırık
  - Paralitik ileus
  - %25 olguda subikter/ikter
  - Ateş, taşikardi, takipne
-

Klinik

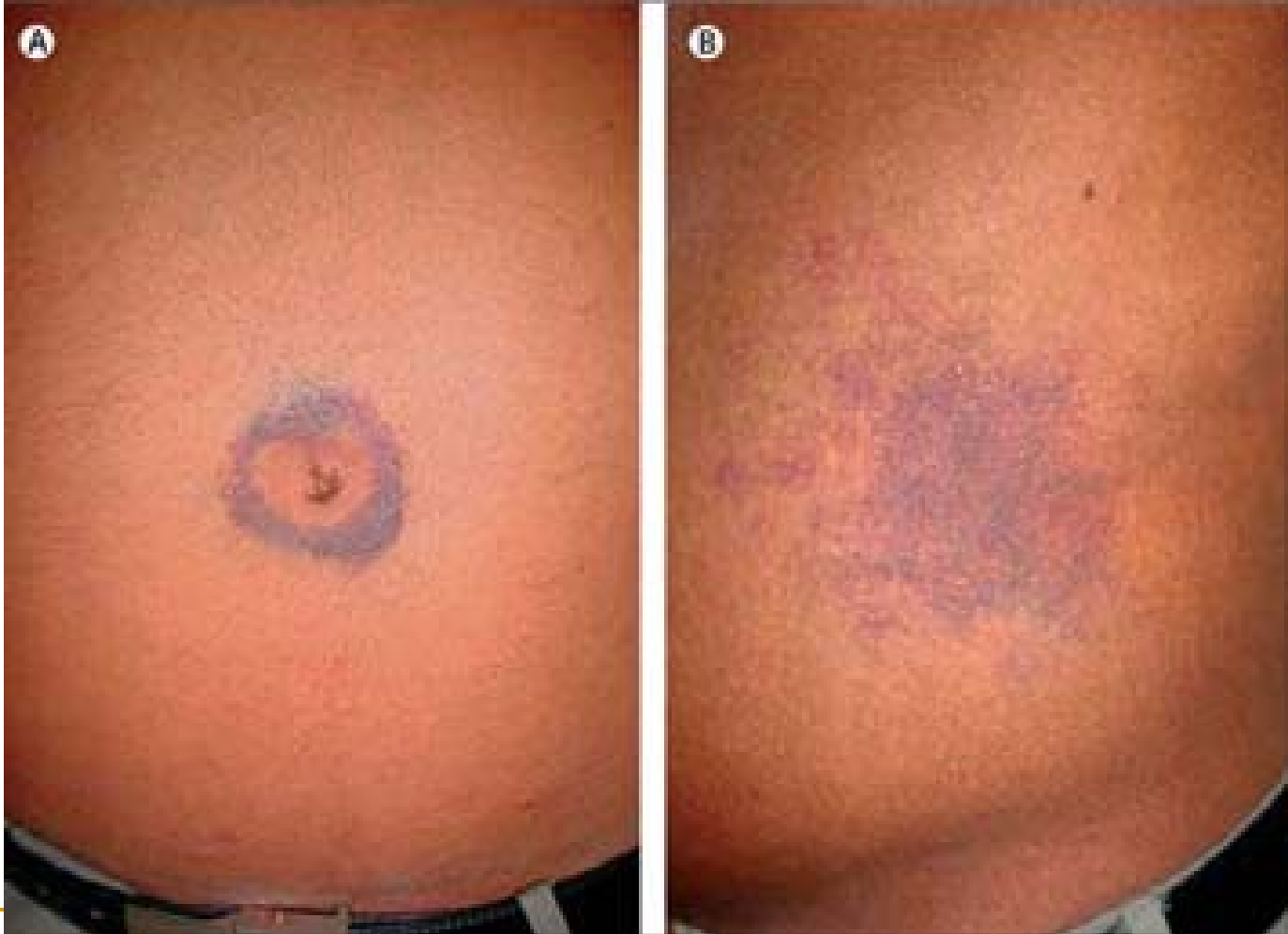
- %30 olguda akciğer patolojisi (*atelektazi, emboli, effüzyon*)
  - Alveolar ventilasyon/ pulmoner kapiller akım bozulmuştur
  - Kan yeterince oksijene edilemez
  - Vazoaktif aminler akciğer ödemeine yol açar
  - Karın distansiyonu
-

Klinik

- AP' de muayene bulguları belirgin değildir
    - epigastrik hassasiyet
    - ciddi bir defans tespit edilemez
    - ateş, taşikardi, takipne
    - sol CVAH
    - Grey-Turner belirtisi (geç dönem)
    - Cullen belirtisi (geç dönem)
    - sistemik belirtiler
-

Grey-Turner ve Cullen belirtisi

Tanı – Serum Amilaz Değeri

- AP esnasında peritonda biriken/retroperitoneal mesafeye sızan ve yüksek miktarda enzim içeren sıvıdan kana geçer
  - AP'in erken döneminde (2-12 saat) 3 katına çıkabilir ve 48-72 saat sonra normale dönmeye başlar
-

Amilaz

- Esasen pankreas ve tükürük bezleri
  - Over, testis, fallop tüpleri, yağ dokusu, ince barsak, tiroid, iskelet kası az miktarda bulunur
  - Sensitivitesi yüksek, spesifitesi düşüktür
  - > 1000 İÜ olması tanısal
-

Amilaz

- Hiperlipidemi
  - Kronik pankreatitin akut alevlenmesi
  - Hastalık başladıktan 3 gün sonra normale döner, serum yarı ömrü kısa
-

Amilaz

- Serum amilazının bir kısmı idrarla atılır
- Hastaların 1/3'ünde ≤ 200 İÜ
- 1/3'ünde > 500 İÜ
- Amilaz düzeyi ile AP şiddeti arasında bir korelasyon yoktur

Amilazı arttıran diğer nedenler

- Kronik pankreatit
- Pankreatik travma
- Pankreatik kanser
- Pankreatik apse
- Pankreas psödokisti
- Akut kolesistit, kolanjit
- Ülser perforasyonu
- İntestinal obstrüksiyon
- Divertikülit, Crohn
- AAA rüptürü
- Parotis hastalıkları
- Akut apandisit
- Mezenter iskemi
- Over tümörü, PID

Lipaz

- **Esasen pankreasta, az miktarda mide, karaciğer ve barsak mukozasında bulunur**
  - **Kan seviyesi daha uzun süre yüksek kalır**
  - **Lipaz seviyesindeki ileri derece artış AP için patognomik**
  - **Amilazdan daha spesifik**
  - **Lipaz/amilaz oranı alkolik pankreatitin ayırıcı tanısında**
-

Tripsinojen

- AP'de serum ve idrar tripsinojen düzeyi birkaç saat içinde artar
  - 3 gün yüksek kalır sonra düşmeye başlar
-

	Amilaz	Lipaz	İdrar - Tripsinojen
Sensitivite	%80- 90	%90	%95
Spesifite	%75	%90	%85-90
Anlamalı deęer	3 kat	2 kat	>50 mg/l
Prognoz	Zayıf	Zayıf	Zayıf
Artış hızı	Hızlı	Hızlı	Hızlı
Normale dönüş	3-4 gün	7-14 gün	3 gün

Tanı - Laboratuvar

- İL- 6, İL- 8
  - Prokalsitonin
  - Karboksipeptidaz
  - Elastaz
  - Amiloid – A
  - Araştırılıyor, kullanımı yaygın değil
-

Tanı - Laboratuvar

- Serum kalsiyum değeri < 8 mg/dl kötü prognoz
  - %20 olguda hiperglisemi
  - %25 olguda bilirubin artışı
  - Lökositoz
  - EKG'de ST çökmesi görülebilir
-

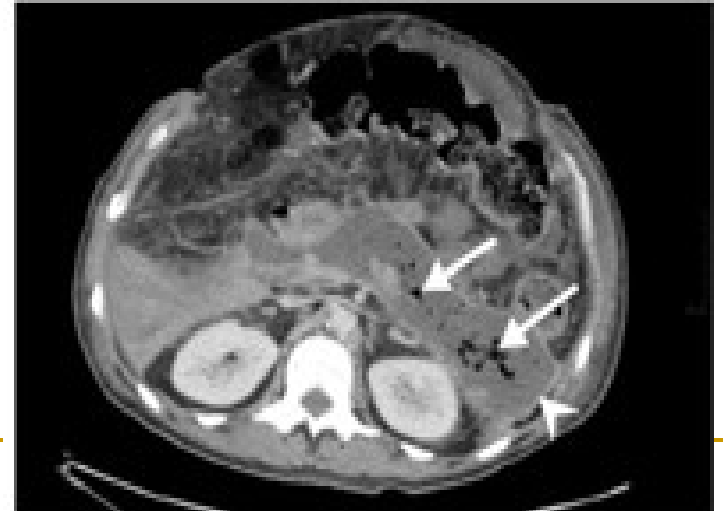
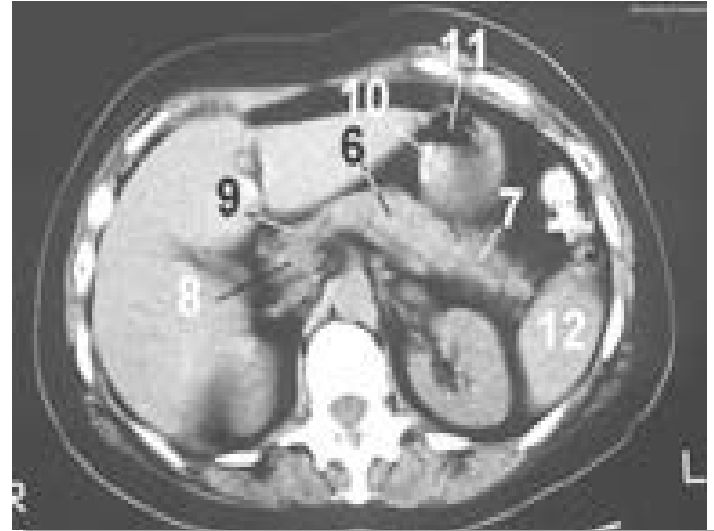
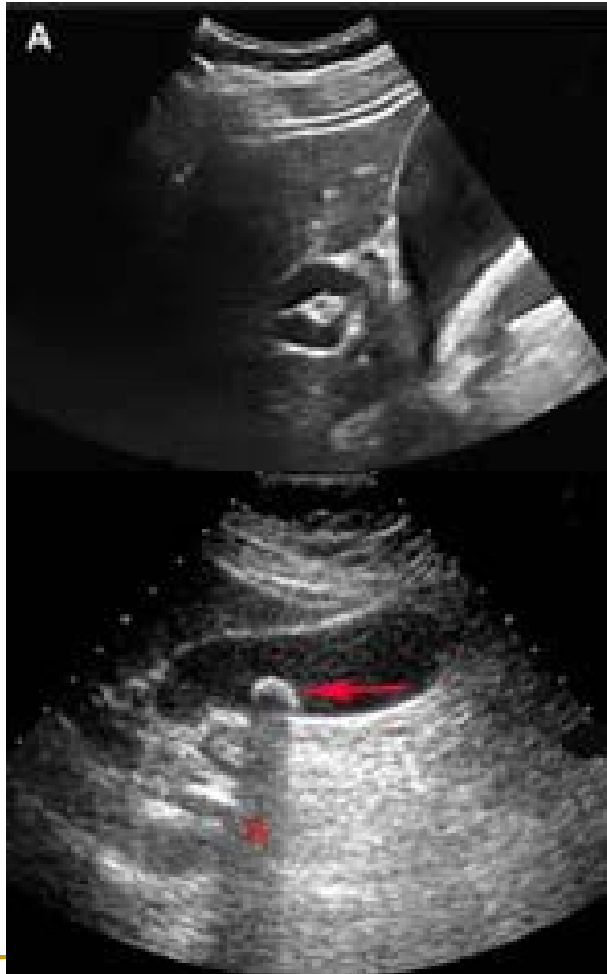

Tanı - Radyoloji

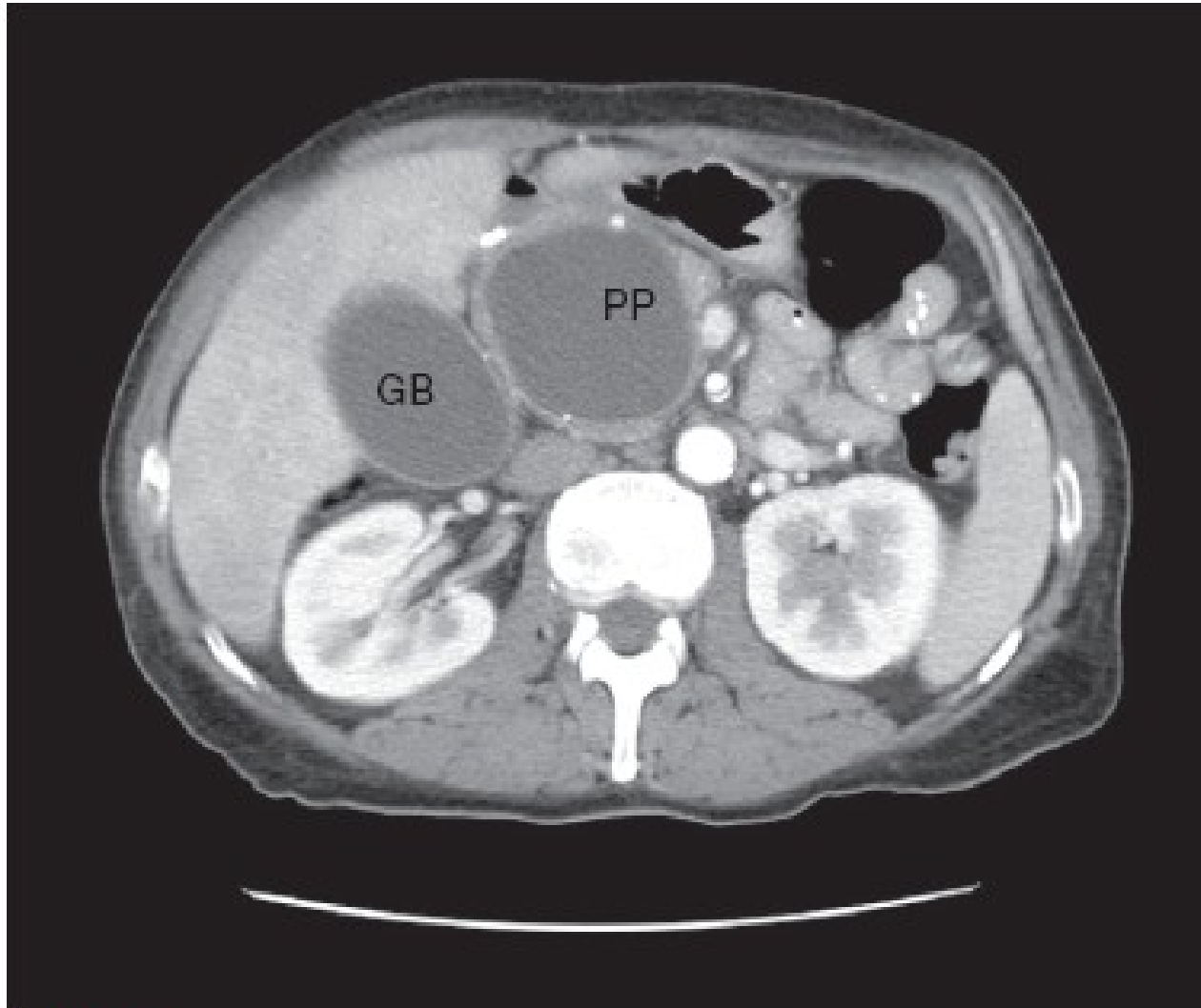
- USG ve BT'de
    - peripankreatik sıvı birikimi
    - pankreas dokusunda ödem
    - karın içi serbest sıvı
    - kitlesel yağ nekrozları
    - pankreastaki kist ve apse oluşumları
    - safra yolu patolojileri
-

Tanı - Radyoloji

Tanı - Radyoloji

Figure 89-2. CT scan showing pancreatic pseudocyst (PP). In this patient, the pseudocyst was so large as to compress the common bile duct, causing obstructive jaundice. GB, gallbladder.

Hastalık Şiddeti ve Prognoz

- Genellikle kendini sınırlar
  - %20 oranında mortalite/morbidite riski
  - Sistemik tutulum mevcut ise prognoz kötü
  - Hastalık şiddetini belirlemek için çok sayıda skorlama sistemleri
-

BOX 89-3**RANSON'S CRITERIA FOR
PANCREATITIS-ASSOCIATED MORTALITY****At Admission**

Age >55 years
WBC >16,000/mm³
Glucose >200 mg/dL
LDH >350 IU/L
AST >250 SF units

**Substitute if Gallstone Induced
Admission:**

Age >70 years
WBC >18,000/mm³
Glucose >220 mg/dL
LDH >400 IU/L
AST >250 SF units

Within 48 Hours of Admission

Hematocrit fall >10%
BUN rise >5 mg/dL
Calcium <8 mg/dL
Po₂ <60 mm Hg
Base deficit >4 mEq/L
Fluid sequestration >6 L

Within 48 Hours of Admission

Hematocrit fall >10%
BUN rise >2 mg/dL
Calcium <8 mg/dL
Base deficit >5 mEq/L
Fluid sequestration >4 L

Add the Total Number of Signs at 48 Hours:***Number***

0-3

3-4

5-6

>7

Associated Mortality Rate

1%

15%

40%

100%

ATLANTA CRITERIA FOR PREDICTING SEVERE ACUTE PANCREATITIS

Criteria for severe acute pancreatitis—one or more of the following:

1. Ranson score 3 or higher on admission (or during the first 48 hours)
2. APACHE II score 8 or higher at any time during course
3. Presence of organ failure
  - Shock (systolic blood pressure less than 90 mm Hg) *or*
  - Pulmonary insufficiency (P_{aO_2} 60 mm Hg or less on room air) *or*
  - Renal failure (serum creatinine >2 mg/dL after fluid resuscitation)
4. Systemic complications
  - DIC (thrombocytopenia and hypofibrinogenemia and fibrin split products) *or*
  - Metabolic complications (serum calcium 7.5 mg/dL or less) *or*
5. Presence of one or more local complications (pancreatic necrosis, pancreatic abscess, pancreatic pseudocyst)

İmrie Kriterleri

İlk 48 saat için değerlendirilir

- $PO_2 < 80$ mmHg
- $Ca < 2$ mmol/l
- Albümin $< 3,2$ gr/l
- Glikoz > 10 mmol/l
- Üre > 16 mmol/l
- LDH > 600
- AST > 200
- Lökositoz > 15.000

Table 82-5 CT Severity Index for Acute Pancreatitis

Grade of Acute Pancreatitis	Score	
Normal pancreas	0	
Pancreatic enlargement	1	
Inflammation involving pancreas and peripancreatic fat	2	
Single fluid collection or phlegmon	3	
Two or more fluid collections or phlegmons	4	
Degree of Pancreatic Necrosis	Score	
No necrosis	0	
Necrosis of one third of pancreas	2	
Necrosis of one half of pancreas	4	
Necrosis of more than one half of pancreas	6	
Interpretation (minimum score = 0 and maximum score = 10)		
Severity Index	Mortality (%)	Complications (%)
0-1	0	0
2-3	3	8
4-6	6	35
7-10	17	92

Table 82-3 Complications of Acute Pancreatitis

Local	Systemic
Pancreatic necrosis	Cardiovascular
Sterile	Hypotension
Infected	Hypovolemia
Pancreatic fluid collection	Myocardial depression
Pancreatic abscess	Pericardial effusion
Pancreatic pseudocyst	Pulmonary
Pleural effusion and fistula	Hypoxemia
Pancreatic ascites	Atelectasis
Involvement of peripancreatic tissues with necrosis	Pleural effusion
	Pulmonary infiltrates
Hemorrhage	Acute respiratory distress syndrome
Pancreatic pseudocyst	Respiratory failure
Pseudoaneurysm	Hematologic
Thrombosis—splenic vein, portal vein	Disseminated intravascular coagulation
Bowel infarction	GI
Biliary obstruction with jaundice	Peptic ulcer disease/erosive gastritis
	GI perforation

BOX 89-5**DIFFERENTIAL DIAGNOSIS FOR PANCREATITIS****Abdominal Disorders**

Perforated viscus
Peptic ulcer disease
Cholecystitis, gallbladder colic
Cholangitis
Gastroenteritis
Nephrolithiasis or pyelonephritis
Bowel obstruction
Mesenteric ischemia
Abdominal aortic aneurysm
Ectopic pregnancy

Cardiopulmonary Disorders

Myocardial infarction
Pericarditis
Pneumonia
ARDS
Pleural effusion

Systemic Disease

Sickle cell crisis

Tedavi

- Temel hedef pankreatik ekzokrin salgıyı azaltmak ve organı dinlenmeye almaktır
    - ilk tedavi resusitatiftir
    - ağrı kontrolü
    - organın istirahate sevk edilmesi
    - gereken olgularda ERCP/cerrahi
-

Tedavi

- Vital bulguların stabilizasyonu (3. boşluk)
  - Sıvı-elektrolit tedavisi
  - Hemoglobin takibi
  - Ca replasmanı, kan şekeri takibi
  - Ağrı kontrolü (oddi sfinkter spazmını çözen ilaçlar)
-

Tedavi

- Pankreası dinlenmeye almak için
    - oral alım kesilir
    - N/G dekompresyon
    - mide asit salgısı inhibisyonu
-

Taburculuk ve Yatış

- Sistemik komplikasyon yok
  - Etyolojik faktör safra yolları değil
  - Oral sıvı alımı yeterli
  - Ağrı kontrolü sağlanan hastalar
-
- Diğer hastalar yatırılmalı

**Taburcu,
erken kontrol**